

การศึกษาเพื่อจัดการเส้นทางการเรียนรู้วัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับเยาวชนในท้องถิ่น

โดยกระบวนการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มเยาวชนในเขตเมืองแม่ฮ่องสอน

A Study to Manage Tai-Yai Culture Learning Route for Local Youth by Participatory Studying

Process of Youth in Maehongson City

จตุพร ภูมิพิงค์(Jatuporn Pumiping)* ดร. วรลัญญ์ บุญยสุรัตน์(Dr.Woralun Boonyasurat)**

บทคัดย่อ

เมืองแม่ฮ่องสอนเป็นชุมชนของชาวไทยใหญ่ที่ยังคงมีวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ทั้งการแต่งกายอาหารการกิน ภาษา ความเชื่อ ตลอดจนมรดกวัฒนธรรมที่เป็นประเพณี ศิลปะสถาปัตยกรรมอยู่อย่างชัดเจน แต่ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทำให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ละเลย ไม่สนใจในคุณค่าของวัฒนธรรม และส่งผลให้เกิดไม่เข้าใจและไม่สามารถอธิบายรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตนได้ การศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนลักษณะกายภาพและสิ่งแวดล้อมของชุมชน รวมทั้งมรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน เพื่อเสนอรูปแบบและวิธีการจัดการเส้นทางการเรียนรู้วัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับเยาวชนในท้องถิ่น โดยกระบวนการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มเยาวชน เพื่อการกระตุ้นเตือนและสร้างสำนึกให้กับกลุ่มเยาวชนเมืองแม่ฮ่องสอน ได้เรียนรู้เข้าใจและสำนึกในวัฒนธรรมของตน ผลการศึกษาซึ่งได้ดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมกับกลุ่มเยาวชนในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนทั้งในการสำรวจและจัดระเบียบข้อมูล สามารถจัดเส้นทางการเรียนรู้วัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับเยาวชนในท้องถิ่นได้ 3 เส้นทาง คือ หนึ่ง เส้นทางเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีสำคัญของคนไทใหญ่ สอง เส้นทางเรียนรู้สถาปัตยกรรมไทใหญ่ วัดอารามและพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ สามเส้นทางเรียนรู้บ้านโบราณ เรือนไทใหญ่ และเพื่อให้การการเรียนรู้วัฒนธรรมไทใหญ่ตามเส้นทางดังกล่าวบรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพ การศึกษาครั้งนี้เสนอรูปแบบการจัดการอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้ภาคประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมและการดำเนินการส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดจนประสานงานให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมสนับสนุนการสร้างสื่อเพื่อการเรียนรู้และส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวด้วย

ABSTRACT

Maehongson is a community that still has a unique lifestyle whatever eating, dressing, language, beliefs along with culture heritage which are traditions art and architecture remain outstanding. But social change makes youths ignore in cultural. As a result they misunderstand and cannot explain their cultural roots. This study aims to study the historical, social and cultural as well as physical and environmental characteristics of the community. Including Tai Yai culture heritage in Maehongson city. To propose the model and methods to manage the Tai-Yai Culture Learning Route for Local Youth by Participatory Studying Process of Youth in Maehongson City. To the prompting and realize to local youths in learning and aware in their culture. The study , which was conducted with the participation of local youths in Mae Hong Son municipality , both in the survey and organize the information. They are able to provide Tai-Yai Culture Learning Route for Local Youth. There are 3 routes, on following the first one is

*นักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการศิลปะและวัฒนธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

****รองศาสตราจารย์ ภาควิชาศิลปะไทย คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**

the study route of significance Tai-Yai traditional cultural heritage, the second one is the study route of Tai-Yai architecture monasteries and sacred site and the third one is the study route of the Tai-Yai ancient houses and In order to make this culture learning achieve and get effective. This study proposes the model of the locals participatory management. So that the local have been involved in activities to promote learning. As well as coordination of local governments in the area has contributed and support creating media for learning activities.

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของกลุ่มเยาวชนในการจัดการเส้นทางการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมไทใหญ่

Key Word: Youths' participatory in managing Tai-Yai culture heritage learning route

บทนำ

จากระยะเวลาอันยาวนานที่ผ่านมา คนไทหรือไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนยังดำรงชีวิตอยู่โดยยึดเอาวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ทั้งเอกลักษณ์การแต่งกาย อาหารการกิน การสื่อสารภาษาไท ยังคงใช้สื่อสารกันเป็นภาษากลาง และรวมถึงภาษาเขียน หรือ ลิกไต ใช้เขียนข้อความประกอบพิธีกรรม หรือข้อความอธิบายงานประเพณีท้องถิ่นด้วย¹ การแสดงออกถึงวัฒนธรรมที่ยิ่งใหญ่ของคนไทใหญ่ คือ งานบุญ งานประเพณี และพื้นที่ ที่คนไทใหญ่แสดงออกในการสร้างบุญบารมี เพื่อเป็นอาณิสต์ นั้นมีตลอดทั้ง 12 เดือน จนเรียกได้ว่าเอกลักษณ์ประเพณีไท² ซึ่งถูกผสมผสานด้วย ภูมิปัญญา ศิลปะท้องถิ่น ผ่านเครื่องอัฐบริวาร การแต่งกาย การประกอบพิธีตามความเชื่อ และการละเล่นการแสดงล้วนแล้วถูกรับใช้พุทธศาสนาทั้งสิ้น³

อีกทั้งงานสถาปัตยกรรม ศิลปะที่ยังคงปรากฏ พบเห็นจากบ้านเรือนพื้นถิ่นของพ่อค้า คหบดี ข้าราชการ ลูกหลานเจ้านายที่ปกครองเมืองแม่ฮ่องสอนในอดีต ที่มีโครงสร้าง รูปแบบเฉพาะถิ่น ภายในเขตตัวเมือง⁴ และวัด อาราม อุโบสถ ศาลาการเปรียญ เจดีย์ธาตุในเขตเทศบาล ซึ่งถูกสร้างสรรค์ด้วยศิลปกรรมไทใหญ่พม่าแบบดั้งเดิม ทั้งโครงสร้าง รูปทรง ตลอดจน งานฝีมือ งานหัตถกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น⁵

¹ โยธิน บุญเฉลย และคณะ, “บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง”, ใน รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์, โครงการนำร่องการพัฒนาฐานข้อมูลสำหรับการสร้างเมืองมรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2551, หน้า 15-16.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 3-14 – 3-17.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 9-11.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3-26 – 3-34.

⁵ ปุ่น เทียงบุญธรรม และคณะ, “ส่วนที่ 3 บทบาทที่สำคัญของเมืองแม่ฮ่องสอน”, ใน รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ “โครงการออกแบบเบื้องต้นและการศึกษาความเป็นไปได้สำหรับพิพิธภัณฑ์มีชีวิตของเมืองแม่ฮ่องสอน”, 2553, , หน้า 3-35 – 3-45.

ด้วยสถานการณ์ในปัจจุบันของเมืองแม่ฮ่องสอนที่กำลังเกิดการเปลี่ยนแปลง การขยายขนาดของเมืองตามยุคสมัย ประกอบกับการนโยบายของจังหวัดที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว อาจจะส่งผลกระทบต่อระยะยาวในอนาคตได้ ซึ่งในที่สุดเยาวชน คนรุ่นใหม่ในอนาคต ก็ไม่อาจจะเห็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ภาพอันสวยงามของเมืองแม่ฮ่องสอนในอดีต หรืออาจจะไม่เข้าใจและไม่สามารถอธิบายรากเหง้าของตน หรือมรดกวัฒนธรรม ที่ยังคงหลงเหลือ ที่ปรากฏให้เห็นในปัจจุบัน ดังนั้น การอนุรักษ์เมืองเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยคำนึงถึงศักยภาพคนรุ่นใหม่ เยาวชนแม่ฮ่องสอนที่เข้าใจมรดกวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ถึงการใช้ประโยชน์ หรือการอยู่ร่วมกับศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ที่งดงาม สืบทอดกันมาแต่อดีต จึงเป็นสิ่งที่ชุมชน ทุกภาคส่วนในแม่ฮ่องสอนควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก

กระบวนการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มเยาวชน ในมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงน่าจะเป็นรูปแบบในการส่งเสริมการเรียนรู้ การอนุรักษ์ วัฒนธรรมท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการสร้างสำนึกรักหวงแหน และเข้าใจมรดกวัฒนธรรมของตน ส่งเสริมให้คนใช้ประโยชน์จากมรดกวัฒนธรรมในชุมชนอย่างเคารพและตระหนักถึงแก่นแท้ โดยมีพื้นฐานจากความเข้าใจว่าทำไมเราจึงต้องอนุรักษ์ เผยแพร่ และใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างรู้ค่า ท่ามกลางการคงอยู่ของวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน ผสานกลมกลืนกับแนวคิดวัฒนธรรมสมัยใหม่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ จะถูกส่งต่อไปให้คนรุ่นหลังสืบต่อไป

ด้วยแนวคิดดังกล่าวผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเพื่อจัดการเส้นทางการเรียนรู้วัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับเยาวชนในท้องถิ่น โดยกระบวนการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มเยาวชนในเขตเมืองแม่ฮ่องสอน” ซึ่งเป็นที่คาดหวังว่าผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์แก่เยาวชนของเมืองแม่ฮ่องสอนได้ตระหนักในคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมของตนเอง และช่วยกันอนุรักษ์ และสืบสาน

ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าของชาติ และเป็นเอกลักษณ์ของเมืองแม่ฮ่องสอน

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม ตลอดจนลักษณะกายภาพและสิ่งแวดล้อมของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- 2) เพื่อศึกษามรดกวัฒนธรรมและคุณค่าของมรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน
- 3) เพื่อเสนอรูปแบบและวิธีการจัดการเส้นทางการเรียนรู้วัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับเยาวชนในท้องถิ่น โดยกระบวนการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มเยาวชน ในเขตเมืองแม่ฮ่องสอน เพื่อการกระตุ้นเตือนและสร้างสำนึกให้กับกลุ่มเยาวชนเมืองแม่ฮ่องสอน ได้เรียนรู้เข้าใจ และสำนึกรักในวัฒนธรรมของตน

ขอบเขตพื้นที่ของการศึกษา

พื้นที่ของการศึกษานี้มีขอบเขตเฉพาะในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

- 1) รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ของเยาวชนในท้องถิ่น
- 2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 2.1 ประชากรของการศึกษานี้ คือ มรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทใหญ่เมืองแม่ฮ่องสอน
 - 2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิในเขตเมืองแม่ฮ่องสอน จำนวน 50 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทใหญ่

3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้เครื่องมือในการเก็บและรวบรวมข้อมูล คือ

3.1). แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์ นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิในเขตเมืองแม่ฮ่องสอน

3.2). แบบประเมินคุณค่ามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ เพื่อคัดเลือกมรดกวัฒนธรรมไทใหญ่เพื่อการจัดการเส้นทางการเรียนรู้

3.3). แบบสอบถาม ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างที่แสดงความคิดเห็นต่อรูปแบบเส้นทางการเรียนรู้วัฒนธรรมไทใหญ่เมืองแม่ฮ่องสอนสำหรับเยาวชนในท้องถิ่น

4). การเก็บข้อมูล

4.1). การเก็บข้อมูลภาคเอกสาร ทำการศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ (Document Study) จากห้องสมุดและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับมรดกวัฒนธรรมไทใหญ่เมืองแม่ฮ่องสอน

4.2). การเก็บข้อมูลภาคสนาม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Study) อย่างมีส่วนร่วมกับกลุ่มเยาวชนเมืองแม่ฮ่องสอน เพื่อศึกษาในรายละเอียดของบริบททางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม ตลอดจนลักษณะกายภาพและสิ่งแวดล้อมของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน

5) การวิเคราะห์และแปลความ

นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลทั้งภาคเอกสารและภาคสนาม ทำการวิเคราะห์คุณค่าของมรดกวัฒนธรรมไทใหญ่และทำการคัดเลือกมรดกวัฒนธรรมที่เหมาะสมและมีคุณค่าเพื่อจัดการเส้นทางการเรียนรู้

เสนอรูปแบบและวิธีการจัดการเส้นทางการเรียนรู้วัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับเยาวชนในท้องถิ่น เพื่อการกระตุ้นเตือนและสร้างสำนึกให้กับกลุ่มเยาวชนเมืองแม่ฮ่องสอน ได้เรียนรู้เข้าใจ และสำนึกรักในวัฒนธรรมของตน

ผลการศึกษา

มรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ ที่ได้จากการศึกษา ทั้งภาคเอกสาร และภาคสนาม ที่ทำการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมกับกลุ่มเยาวชน “ทีมยุวศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่” ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน มีจำนวนหลากหลายประเภท สามารถจำแนกประเภทมรดกวัฒนธรรมออกได้ 9 ประเภท ได้แก่ 1) เรือนแบบไทใหญ่ หรือเรือนไต 2) วัดแบบไทใหญ่ 3) อาหาร และการกิน 4) การแต่งกาย 5) ภาษา และวรรณกรรม 6) ดนตรี และนาฏศิลป์ 7) การละเล่นพื้นเมือง 8) จารีต ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อทางศาสนา 9) หัตถกรรม และศิลปะพื้นถิ่น

ได้ทำการคัดเลือกมรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ ดังกล่าวด้วยแบบประเมินคุณค่ามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ ด้วยเกณฑ์การประเมินทั้ง 4 ด้าน คือ คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ คุณค่าด้านวัฒนธรรม คุณค่าด้านสังคม และคุณค่าด้านศิลปกรรม เพื่อคัดเลือกมรดกวัฒนธรรมไทใหญ่เพื่อการจัดเส้นทางทางการเรียนรู้ สามารถคัดเลือกมรดกวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนที่มีคุณค่า และแสดงอัตลักษณ์วัฒนธรรมไทใหญ่อย่างโดดเด่นได้ดังนี้

(1) เรือนแบบไทใหญ่ หรือเรือนไต 11 แห่ง

(2) วัดแบบไทใหญ่ 10 แห่ง

(3) อาหารการกิน จำนวน 15 อย่าง อาทิ แกงฮังเล ข้าวเส้นน้ำไต น้ำพริกคั่ว กุ้งปอง ขนมีส่วนพะมัน ขนเมเป้งม้ง เป็นต้น

(4) การแต่งกาย 1 รูปแบบ เรียกว่า ชุดไต แยกสำหรับผู้ชาย ประกอบด้วยเสื้อคอจีนแขนยาว เรียกว่า เสื้อแตกปู้ กับกางเกงขาถั่ว แบบคนจีน เรียกกันไต สำหรับผู้หญิง ประกอบด้วยเสื้อคอจีนเอวลอย เรียกว่า เสื้อไต หน้าเว็ด สวมกับผ้าถุงลายพื้นเมืองแบบไตพม่า

(5) ภาษา และวรรณกรรม 6 ประเภท

(6) ดนตรี และนาฏศิลป์ ประกอบด้วยเครื่องดนตรีไทใหญ่ ได้แก่ กลองกันยาว กลองมอชิง ม้องโมม มอองกา กิ่งตุง ส่วนนาฏศิลป์ ได้แก่ ก้านเลว ก้านลาย ก้านไต ก้านกริ่งกะหั่ว ฟ้อนไต จ๊าดไต เฮดความ เป็นต้น

(7) การละเล่นพื้นเมือง อาทิ อีดำ แม่เน็ดเสากว้างตอกัน หมากขว้าง หมากนิม เป็นต้น

(8) จารีตประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อทางศาสนา ได้แก่ ประเพณีปอยส่างลอง ประเพณีแห่จองพารา ประเพณีต่างขอมต่อโหลง พิธีวานปะลึก เป็นต้น

(9) หัตถกรรม และศิลปะพื้นถิ่นที่สำคัญ ได้แก่ งานฉลุลายปานซอ การทำกระตังใบตอง (ต่างขอมต่อ) งานสานก๊วย เปม และโก้ย เป็นต้น

จากนั้นนำมรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ที่ได้ทำการคัดเลือกมาจัดเส้นทางทางการเรียนรู้วัฒนธรรมไทใหญ่ สำหรับเยาวชนในท้องถิ่น ได้ทั้งหมด 3 เส้นทาง คือ

1). เส้นทางเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีสำคัญของคนไทใหญ่

2). เส้นทางเรียนรู้สถาปัตยกรรมไทใหญ่ วัดอารามและพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

3). เส้นทางเรียนรู้บ้านโบราณ เรือนไทใหญ่

เพื่อให้การเรียนรู้วัฒนธรรมไทใหญ่ตามเส้นทางดังกล่าวบรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพ การศึกษาครั้งนี้เสนอรูปแบบการจัดการอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้ภาคประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมและการดำเนินการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดจนประสานงานให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมสนับสนุนการสร้างสื่อเพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยบรรจุเนื้อหาแหล่งเรียนรู้ ประวัติความเป็นมา องค์ประกอบทางศิลปกรรม สถาปัตยกรรม คุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรมของมรดกวัฒนธรรมต่างๆเหล่านั้นๆ ในรูปแบบของ

เอกสารหนังสือ แผ่นพับ วิดีทัศน์ และ ป้ายนำชมในบางพื้นที่ รวมทั้งส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ในโอกาสตามประเพณีสำคัญของคนไทยใหญ่ ร่วมกับทางโรงเรียนต่างๆ ในชุมชน เช่น การจัดนิทรรศการ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ณ แหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อการกระตุ้นเตือนและสร้างสำนึกให้กับเยาวชนเมืองแม่ฮ่องสอนให้เข้าใจ และสำนึกกรในวัฒนธรรมของตน

อภิปราย และสรุปผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

รูปแบบและวิธีการจัดการเส้นทางการเรียนรู้วัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับเยาวชนในท้องถิ่น โดยกระบวนการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มเยาวชน ในเขตเมืองแม่ฮ่องสอนครั้งนี้ ทำให้เกิดประสบการณ์และพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

และในการลงพื้นที่ สัมภาษณ์ของสังคมลักษณะกายภาพและสิ่งแวดล้อม ผู้ศึกษานำทีมผู้ศึกษาฯทำงานร่วมกันในการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลต่างๆ ในลักษณะทัศนศึกษาซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism)

ซึ่งสามารถจัดเส้นทางการเรียนรู้วัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับเยาวชนในท้องถิ่น ครั้งนี้ได้ 3 เส้นทาง คือ เส้นทางเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีสำคัญของคนไทยใหญ่ เส้นทางเรียนรู้สถาปัตยกรรมไทใหญ่ วัด อาราม และพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และเส้นทางเรียนรู้บ้านโบราณเรือนไทใหญ่โดยเส้นทางมีลักษณะทางกายภาพ มีขอบเขต มีประวัติศาสตร์ ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน และยังคงดำเนินอยู่ มีการแลกเปลี่ยน และวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญไปยังพื้นที่ต่างๆ ตามแนวคิดการจัดการเส้นทางวัฒนธรรมสากล (CIIC of ICOMOS)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาร้านนี้เป็นการศึกษาเพื่อจัดการเส้นทางการเรียนรู้วัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับเยาวชนในท้องถิ่น โดยกระบวนการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มเยาวชน ในเขตเมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งผลการศึกษสามารถจัดเส้นทางการเรียนรู้วัฒนธรรมไทใหญ่สำหรับเยาวชนในท้องถิ่นได้ 3 เส้นทาง คือ หนึ่ง เส้นทางเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีสำคัญของคนไทยใหญ่ สอง เส้นทางเรียนรู้สถาปัตยกรรมไทใหญ่ วัด อารามและพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ สาม เส้นทางเรียนรู้บ้านโบราณ เรือนไทใหญ่ และเพื่อให้การการเรียนรู้วัฒนธรรมไทใหญ่ตามเส้นทางดังกล่าวบรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพ การศึกษาร้านนี้เสนอรูปแบบการจัดการอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้ภาคประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมและการดำเนินการส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดจนประสานงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมสนับสนุนการสร้างสื่อเพื่อการเรียนรู้และส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวด้วย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี เนื่องจากผู้ศึกษาได้รับความอนุเคราะห์อย่างสูงจากคณาจารย์ในสาขาวิชาการจัดการศิลปะและวัฒนธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยเฉพาะศาสตราจารย์เกียรติคุณสุรพล คำวิหกุล และรศ.ดร.วรลักษณ์ บุญสุรัตน์ ที่ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะ จนทำให้ผลงานการศึกษาดังกล่าวประสบผลสำเร็จด้วยความเรียบร้อย

และขอขอบพระคุณ อ.ประเสริฐ ประดิษฐ์ครูภูมิปัญญาสาขาภาษาและวรรณกรรมไทใหญ่ ของเมืองแม่ฮ่องสอน และ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนห้องสอนศึกษา ทีมผู้ศึกษามรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ ตลอดจนผู้ที่ให้ข้อมูลทุกๆ ท่าน รวมถึงชาวชุมชนบ้านป้อกต่าง ๆ ในเขตเทศบาล

เมืองแม่ฮ่องสอน ที่ให้ความสะดวก และให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการติดต่อประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำการศึกษาในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ผู้เป็นกำลังใจให้แก่ผู้ศึกษาเสมอมา คุณค่าและประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คณะผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณบิดา มารดา ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ และขออน้อมบูชาท่านบูรพาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ด้วยความรัก และเมตตา

บรรณานุกรม

โกสุมภ์ คำถวาย. “ การสนทนากลุ่มเพื่อการจัดการเรียน

การสอนแบบบูรณาการของครูสังคมศึกษา
ในโรงเรียนเอกชน อำเภอเมืองเชียงใหม่ ” ,
วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2546.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสาร และจดหมายเหตุ.

วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์
เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดแม่ฮ่องสอน,
2542.

ชนกนาถ วงษ์บุรณาวาทย. “ กระบวนการเรียนรู้จากการ
ท่องเที่ยวทัศนศึกษาของนักเรียน ระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น ” . วิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2549.

ธรรศ ศรีรัตนบัลล์. “ ไทยใหญ่แม่ฮ่องสอน : การ
สร้างสรรค์สร้างความเป็นไทยใหญ่จากปฏิ
สัมพันธ์ระหว่างไทยใหญ่เดิม และไทยใหญ่
พลัดถิ่น ทศวรรษ 2520 - 2550 ” .

วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2553.

ทิสนา แหมมณี. ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการ
จัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2553.

ปุ่น เทียงธรรม และคณะ. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
โครงการการออกแบบเบื้องต้นและการศึกษา
ความเป็นไปได้ สำหรับพิพิธภัณฑ์มีชีวิตของ
เมืองแม่ฮ่องสอน มิถุนายน 2553.

โยธิน บุญเฉลย จีรัง คำนวนตา และวิจิ เทอดชูสกุลชัย.

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการนำร่องการ
พัฒนาฐานข้อมูลสำหรับการสร้างเมืองมรดก
ทางวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน, มกราคม
2551.

หทัยชนก ไชยวงศ์. “ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎี
ความรู้เพื่อส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ทาง
ประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนลำปางกัลยาณี ” .
การค้นคว้าแบบอิสระ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2555.

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการจัดการ
เรียนการสอนในโรงเรียนมาตรฐานสากล
ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2555.

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน. วัฒนธรรม
ประเพณีชนเผ่าจังหวัดแม่ฮ่องสอน. 2551.

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน. ย้อนรอยอดีต
เมืองแม่ฮ่องสอน. ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์.

อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์. การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมี
ส่วนร่วม : การเรียนรู้ร่วมกับชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่ : เครือข่ายงานวิจัยมหาวิทยาลัย
ราชภัฏ, 2548.

CIIC of ICOMOS, THE ICOMOS CHARTER ON

CULTURAL ROUTES [online]. Available
: http://www.international.icomos.org/charters/culturalroutes_e.pdf [2014, January 2]

Sorina Capp, The European Institute of Cultural

Routes [online]. Available :

http://www.arcchip.cz/w02/w02_capp.pdf [2014, January 5]